สารบาญ

ภาค 1 แนวความคิดและประสบการณ์ของต่างประเทศเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง..... 31

บทที่ 1 ภาพรวม..... 33

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายที่สำคัญของต่างประเทศ 33

1. ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ 33
2. ระบบประมวลกฎหมาย 34

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวความคิดในการจัดองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองของต่างประเทศ 35

1. ระบบที่ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีปกครอง 36
   - 1.1 กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ 37
   - 1.2 กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย 38
2. ระบบที่ให้ตุลาการผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายปกครองเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีปกครอง 39
3. ระบบที่ให้ตุลาการศาลปกครองเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีปกครองที่โต้แย้งความชอบด้วยกฎหมายของนิติกรรมทางปกครองและให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีปกครองที่เกี่ยวกับความรับผิดของฝ่ายปกครอง 40

บทที่ 2 แนวความคิดและประสบการณ์ของประเทศที่ให้ตุลาการผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายปกครองเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีปกครอง : ระบบของฝรั่งเศส... 42

ส่วนที่ 1 แนวความคิดพื้นฐานและความเป็นมาของการจัดตั้งองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองของฝรั่งเศส 42

1. แนวความคิดพื้นฐานและความเป็นมาของการจัดตั้งองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองของฝรั่งเศส 42
2. ความเป็นมาของการจัดตั้งองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองของฝรั่งเศส 43

ส่วนที่ 2 โครงสร้างและการจัดองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองของฝรั่งเศส 44

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

1. ระบบองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองของฝรั่งเศส 44
2. โครงสร้าง การจัดองค์กร และอำนาจหน้าที่ของสภาแห่งรัฐของฝรั่งเศส 45

ส่วนที่ 3 คดีที่อยู่ในอำนาจขององค์กรวินิจฉัยคดีปกครองของฝรั่งเศส 46
1. ประเภทของคดีปกครองที่อยู่ในอำนาจขององค์กรวินิจฉัยคดีปกครองของฝรั่งเศส 46
2. อำนาจและเขตอำนาจของศาลปกครองชั้นต้น 46
3. อำนาจและเขตอำนาจของศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ 46
4. อำนาจของสภาแห่งรัฐในฐานะองค์กรวินิจฉัยคดีปกครอง 47

ส่วนที่ 4 วิธีพิจารณาคดีปกครองของฝรั่งเศส 48
1. ลักษณะสำคัญของวิธีพิจารณาคดีปกครองของฝรั่งเศสโดยทั่วไป 48
2. ลักษณะสำคัญของการดำเนินกระบวนพิจารณาในขั้นตอนที่สำคัญ 48

บทที่ 3 แนวความคิดและประสบการณ์ของประเทศที่ให้ตุลาการศาลปกครองเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีปกครองที่โต้แย้งความชอบด้วยกฎหมายของนิติกรรมทางปกครองและให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีปกครองเกี่ยวกับความรับผิดของฝ่ายปกครอง..... 51

ส่วนที่ 1 ประเทศที่มีระบบศาลปกครองเป็นเอกเทศจากศาลยุติธรรมและเป็นเอกเทศจากฝ่ายบริหารด้วย : ศึกษากรณีของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี 52
1. ระบบศาลของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี 52
2. คดีที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี 52
3. วิธีพิจารณาคดีปกครองของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี 54

ส่วนที่ 2 ประเทศที่มีองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองเป็นเอกเทศจากศาลยุติธรรมแต่การวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลเป็นอำนาจของศาลยุติธรรม : ศึกษากรณีของเบลเยียม 54
1. ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ 55
2. ระบบองค์กรวินิจฉัยคดีปกครอง 55
3. การแบ่งเขตอำนาจกันระหว่างศาลยุติธรรมกับองค์กรวินิจฉัยคดีปกครอง 56

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

ภาค 2 การดำเนินการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในประเทศไทย..... 57

บทที่ 1 เหตุผลและความจำเป็นของการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในประเทศไทย..... 59

บทที่ 2 ความพยายามในการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมา..... 63

ส่วนที่ 1 ช่วงแรก (พ.ศ. 2476-พ.ศ. 2516) เป็นช่วงของการถกเถียงกันว่าควรมีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในประเทศไทยหรือไม่ 63

ส่วนที่ 2 ช่วงที่สอง (พ.ศ. 2517-พ.ศ. 2538) เป็นช่วงที่มีข้อยุติแล้วว่าควรมีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้น แต่ยังมีข้อถกเถียงกันอยู่ว่าศาลปกครองที่จะจัดตั้งขึ้นนั้นควรจะเป็นเพียงศาลชำนัญพิเศษซึ่งเป็นศาลชั้นต้นที่ยังอยู่ในระบบศาลยุติธรรมหรือควรแยกเป็นเอกเทศจากระบบศาลยุติธรรมออกเป็นอีกระบบศาลหนึ่ง 65

1. แนวความคิดที่เห็นว่าศาลปกครองที่จะจัดตั้งขึ้นนั้นควรเป็นเพียงศาลชำนัญพิเศษซึ่งเป็นศาลชั้นต้นที่ยังอยู่ในระบบศาลยุติธรรมตาม “ระบบศาลเดี่ยว” 65
2. แนวความคิดที่เห็นควรจัดตั้งศาลปกครองโดยแยกเป็นเอกเทศจากระบบศาลยุติธรรมออกเป็นอีกระบบศาลหนึ่ง 66

ส่วนที่ 3 ช่วงที่สาม (พ.ศ. 2538-ปัจจุบัน) เป็นช่วงที่ได้มีข้อยุติแล้วว่าควรมีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นเป็นอีกระบบศาลหนึ่งแยกต่างหากจากระบบศาลยุติธรรมและได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญให้เป็นเช่นนั้น 68

1. การดำเนินการในสมัยรัฐบาลที่มีนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี 69
2. การดำเนินการในสมัยรัฐบาลที่มีพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี 69
3. การดำเนินการในสมัยรัฐบาลที่มีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี 71
4. การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 72
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 73
6. การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 73
7. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 73

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

ภาค 3 โครงสร้างของศาลปกครอง ระบบตุลาการศาลปกครอง และอำนาจของศาลปกครอง..... 75

บทที่ 1 โครงสร้างของศาลปกครอง..... 77

1. ชั้นศาล 77
2. การจัดตั้งและการเปิดทำการศาลปกครอง 77
3. การจัดตั้งแผนกหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นภายในศาลปกครอง 84

บทที่ 2 ระบบตุลาการศาลปกครอง..... 85

1. ระดับตำแหน่ง 85
2. จำนวน 86
3. คุณสมบัติ 86
4. ลักษณะต้องห้าม 90
5. การคัดเลือกและการแต่งตั้ง 91
6. เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และเงินเพิ่มค่าครองชีพ 94
7. การปฏิบัติหน้าที่และหลักประกันความเป็นอิสระ 96
8. วินัยและการดำเนินการทางวินัย 97
9. การพ้นจากตำแหน่ง 99
10. บำเหน็จบำนาญ 100

บทที่ 3 คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง..... 101

1. คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 101
2. คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 102

บทที่ 4 คณะกรรมการบริหารศาลปกครอง..... 104

1. องค์ประกอบ 104
2. อำนาจหน้าที่ 105

บทที่ 5 คณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง..... 107

1. องค์ประกอบ 107
2. อำนาจหน้าที่ 108

สำหรับเผยแพร่เพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

บทที่ 6 สำนักงานศาลปกครอง เลขาธิการสำนักงานศาลปกครองและข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง..... 109

1. สำนักงานศาลปกครอง 109
2. เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง 110
3. ข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง 111
4. พนักงานคดีปกครอง 112
5. การงบประมาณ 112

ภาค 4 คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง..... 113

บทที่ 1 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีปกครองที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ..... 115

ส่วนที่ 1 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีปกครองที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 115

1. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ 115
2. คำอธิบาย 116
   - 2.1 คู่พิพาท 116
   - 2.2 ลักษณะของข้อพิพาท 116
   - 2.3 คู่พิพาทและลักษณะของข้อพิพาทให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ 116

ส่วนที่ 2 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีปกครองที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 117

1. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ 117
2. คำอธิบาย 117
   - 2.1 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการบัญญัติอำนาจของศาลปกครองไว้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น 117
   - 2.2 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการมอบอำนาจให้รัฐสภาตราพระราชบัญญัติกำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมได้ 119
   - 2.3 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการจำกัดเขตอำนาจของศาลปกครองมิให้พิจารณาคดีบางประเภท 119

สำหรับใช้เพื่อการศึกษาและอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

2.4 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการโอนอำนาจในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งหมดไปให้ศาลยุติธรรม 120
2.5 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการบัญญัติให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญบางองค์กรร้องขอต่อศาลปกครองให้พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายของกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองได้ 121
2.6 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการบัญญัติให้มีการนำคำวินิจฉัยของบางองค์กรไปฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ 121
ส่วนที่ 3 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีปกครองที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 122
1. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ 122
2. คำอธิบาย 122
2.1 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการบัญญัติเขตอำนาจของศาลปกครองไว้เฉพาะในส่วนของลักษณะของข้อพิพาทโดยมิได้ระบุในส่วนของคู่พิพาทเอาไว้ด้วย 122
2.2 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการจำกัดเขตอำนาจของศาลปกครองไว้มิให้พิจารณาคดีบางประเภท 123
2.3 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการบัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจร้องขอต่อศาลปกครองให้พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายของกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ 126
2.4 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการบัญญัติให้ผู้ซึ่งถูกคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินสั่งลงโทษทางปกครองอาจอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดได้ 126
บทที่ 2 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีปกครองที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ..... **128**
ส่วนที่ 1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับคู่กรณีและลักษณะของข้อพิพาท 129
1. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับคู่กรณี 129
1.1 ผู้ฟ้องคดี 129

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

1.2 ผู้ถูกฟ้องคดี 129
1.3 หน่วยงานทางปกครอง 129
1.4 เจ้าหน้าที่ของรัฐ 131
2. ลักษณะของข้อพิพาท : ข้อพิจารณาทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมาย 133
2.1 การแบ่งประเภทของ “การใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมาย” (หรือที่เรียกกันว่า “การกระทำทางปกครอง”) 133
2.2 การแบ่งประเภทของ “นิติกรรมทางปกครอง” 134
ส่วนที่ 2 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าเป็นคดีปกครองประเภทใด ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 136
1. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าเป็นคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (1) หรือไม่ 137
1.1 ในกรณีที่การกระทำพิพาทมีลักษณะเป็นกฎหรือคำสั่ง 137
1.2 ในกรณีที่การกระทำพิพาทมีลักษณะเป็น “การกระทำอื่นใด” 139
2. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าเป็นคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (2) หรือไม่ 139
2.1 การพิจารณาจากคำฟ้อง 140
2.2 การพิจารณาจากคำขอคำบังคับ 141
3. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าเป็นคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (3) หรือไม่ 141
4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าเป็นคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (3) หรือไม่ 142
5. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าเป็นคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (5) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (5) หรือไม่ 142
บทที่ 3 คดีปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ..... **143**
ส่วนที่ 1 คดีปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (1) 143
1. บทบัญญัติของกฎหมาย 143

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

2. ข้อพิจารณาทางวิชาการเกี่ยวกับกฎที่อาจนำมาฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (1) 144
2.1 แนวคิดและหลักกฎหมายปกครองของต่างประเทศเกี่ยวกับกฎ 144
2.2 ความเห็นของนักวิชาการเกี่ยวกับกฎในระบบกฎหมายไทย 148
2.3 ความเห็นของผู้เขียนเกี่ยวกับ “กฎ” ที่อาจนำมาฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อขอให้ศาลสั่งให้เพิกถอนตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (1) 151
3. ข้อพิจารณาทางวิชาการเกี่ยวกับคำสั่งที่อาจนำมาฟ้องคดีต่อศาลตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (1) 153
3.1 แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดของฝรั่งเศส 153
3.2 แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดของไทย 157
3.3 ความเห็นของผู้เขียน 159
4. ข้อพิจารณาทางวิชาการเกี่ยวกับ “การกระทำอื่นใด” ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (1) 159
5. เหตุแห่งความไม่ชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) 160
ส่วนที่ 2 คดีปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (2) 163
1. บทบัญญัติของกฎหมาย 163
2. คำอธิบาย 163
ส่วนที่ 3 คดีปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (3) 164
1. บทบัญญัติของกฎหมาย 164
2. คำอธิบาย 165
2.1 ข้อพิจารณาทางวิชาการเกี่ยวกับการกระทำละเมิดตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (3) 165

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

2.2 ข้อพิจารณาทางวิชาการเกี่ยวกับ "ความรับผิดอย่างอื่น" ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (3) 167
3. แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด 178
4. แนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล 180
ส่วนที่ 4 คดีปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (3) 181
1. บทบัญญัติของกฎหมาย 181
2. คำอธิบาย 182
2.1 สัญญาทางปกครองในระบบกฎหมายปกครองของฝรั่งเศส 182
2.2 สัญญาทางปกครองในระบบกฎหมายของไทย 184
3. แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด 188
ส่วนที่ 5 คดีปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (5) ประกอบกับมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (5) 192
1. บทบัญญัติของกฎหมาย 192
2. คำอธิบาย 192
ส่วนที่ 6 คดีปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (6) 193
1. บทบัญญัติของกฎหมาย 193
2. คำอธิบาย 194
3. แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด 194
บทที่ 4 คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองสูงสุด..... 198
1. คดีพิพาทเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทตามที่ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดประกาศกำหนด 198
1.1 บทบัญญัติของกฎหมาย 198
1.2 คำอธิบาย 198
2. คดีพิพาทเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของพระราชกฤษฎีกาหรือกฎที่ออกโดยคณะรัฐมนตรีหรือโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี 199
2.1 บทบัญญัติของกฎหมาย 199
2.2 คำอธิบาย 199
2.3 แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด 200

สำหรับเพื่อการศึกษาในสถาบันเท่านั้น For educational use and reference only

3. เป็นวิธีพิจารณาคดีที่เรียบง่ายเพื่อให้คู่กรณีสามารถดำเนินกระบวนพิจารณาได้ด้วยตนเอง 228
4. เป็นวิธีพิจารณาคดีที่มีการถ่วงดุลอำนาจของตุลาการในการตัดสินคดี 228

บทที่ 3 เงื่อนไขในการฟ้องคดีปกครอง 229
ส่วนที่ 1 คำฟ้องต้องมีสาระสำคัญครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ 229
1. บทบัญญัติของกฎหมาย 229
2. คำอธิบาย 230
ส่วนที่ 2 ผู้ฟ้องคดีต้องเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีและมีความสามารถในการฟ้องคดี 231
1. ความแตกต่างระหว่างผู้มีสิทธิฟ้องคดีและความสามารถในการฟ้องคดี 231
2. ผู้ฟ้องคดีต้องเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีปกครอง 232
2.1 บทบัญญัติของกฎหมาย 232
2.2 คำอธิบาย 232
2.3 แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด 243
ส่วนที่ 3 ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ การฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าวแล้ว 249
1. บทบัญญัติของกฎหมาย 249
2. คำอธิบาย 249
3. แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด 251
3.1 กรณีที่ศาลปกครองวินิจฉัยว่าผู้ฟ้องคดีได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนการฟ้องคดีแล้ว 251
3.2 กรณีที่ศาลปกครองวินิจฉัยว่าผู้ฟ้องคดียังมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนการฟ้องคดี 252
3.3 กรณีที่ศาลปกครองวินิจฉัยว่าไม่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดก่อนฟ้องคดี 254
3.4 กรณีฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนกฎ 255
3.5 วันที่ถือว่าผู้ฟ้องคดีได้ดำเนินการครบถ้วนถูกต้องตามมาตรา 42 วรรคสองแล้ว 255

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

3.6 กรณีเงินค่าทดแทนความเสียหายตามมาตรา 21 วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 258
3.7 กรณีที่กฎหมายเฉพาะมิได้กำหนดเกี่ยวกับการยื่นอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองโดยวิธีการส่งทางไปรษณีย์ไว้ วันที่ถือว่าการอุทธรณ์มีผล 258
ส่วนที่ 4 ถ้าเป็นคดีที่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ผู้ฟ้องคดีต้องชำระค่าธรรมเนียมศาลให้ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด 259
1. หลัก 259
2. ข้อยกเว้น 261
ส่วนที่ 5 คำฟ้องต้องยื่นภายในกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดี 263
1. ระยะเวลาในการฟ้องคดีขอให้เพิกถอนกฎ 263
1.1 บทบัญญัติของกฎหมาย 263
1.2 คำอธิบาย 264
1.3 แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด 265
2. ระยะเวลาในการฟ้องคดีขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครอง 266
2.1 บทบัญญัติของกฎหมาย 266
2.2 คำอธิบาย 266
2.3 แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด 267
2.4 การขยายระยะเวลาในการฟ้องคดีตามมาตรา 50 273
3. ระยะเวลาในการฟ้องคดีขอให้สั่งห้ามการกระทำทางปกครองอื่นใด 274
3.1 บทบัญญัติของกฎหมาย 274
3.2 คำอธิบาย 274
4. ระยะเวลาในการฟ้องคดีขอให้ศาลสั่งให้หัวหน้าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปฏิบัติตามหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลกำหนด 274
4.1 บทบัญญัติของกฎหมาย 274
4.2 คำอธิบาย 274
4.3 แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด 275
5. ระยะเวลาในการฟ้องคดีเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ 275
5.1 บทบัญญัติของกฎหมาย 275
5.2 คำอธิบาย 276

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

ส่วนที่ 4 การดำเนินการในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจศาล 308
1. การดำเนินการในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจศาลระหว่างศาลปกครองกับศาลอื่นซึ่งมิใช่ศาลปกครอง 308
1.1 บทบัญญัติของกฎหมาย 308
1.2 คำอธิบาย 310
1.3 แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด 313
2. การดำเนินการในกรณีมีปัญหาเรื่องอำนาจศาลระหว่างศาลปกครองด้วยกัน 315
2.1 การดำเนินการในกรณีคดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นอยู่ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด 315
2.2 การดำเนินการในกรณีคดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดอยู่ในอำนาจของศาลปกครองชั้นต้น 316
2.3 การดำเนินการในกรณีคดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองชั้นต้นอื่น 316
2.4 การดำเนินการในกรณีคดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นมีหลายข้อหาและบางข้อหาอยู่ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุดหรืออยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองชั้นต้นอื่น 317
2.5 การดำเนินการในกรณีที่คำฟ้องมีหลายประเด็นเกี่ยวพันกันและประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยก่อน จึงจะวินิจฉัยประเด็นหลักแห่งคดีได้อยู่ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุดหรืออยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองชั้นต้นอื่น 318

บทที่ 6 การแสวงหาข้อเท็จจริงและการสรุปสำนวน 319
ส่วนที่ 1 การแสวงหาข้อเท็จจริง 319
1. การแสวงหาข้อเท็จจริงจากคำฟ้อง คำให้การ คำคัดค้านคำให้การ และคำให้การเพิ่มเติม 320
2. การแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมของศาลและการรับฟังพยานหลักฐาน 321
ส่วนที่ 2 การสรุปสำนวนโดยตุลาการเจ้าของสำนวน 324
1. ขั้นตอนที่อาจมีการสรุปสำนวน 324
2. องค์ประกอบของบันทึกของตุลาการเจ้าของสำนวน 324
ส่วนที่ 3 การตรวจสอบการสรุปสำนวนของตุลาการเจ้าของสำนวนโดยองค์คณะและการกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง 325

สำหรับเพื่อการศึกษาและอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

1. การตรวจสอบการสรุปสำนวนของตุลาการเจ้าของสำนวนโดยองค์คณะ 325
2. การกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง 325

บทที่ 7 การแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดี **327**
ส่วนที่ 1 การแต่งตั้งและอำนาจหน้าที่ของตุลาการผู้แถลงคดี 327
1. การแต่งตั้งตุลาการผู้แถลงคดี 327
2. อำนาจหน้าที่ของตุลาการผู้แถลงคดี 327
ส่วนที่ 2 การจัดทำและการเสนอคำแถลงการณ์ 327
1. การจัดทำคำแถลงการณ์ 327
2. การเสนอคำแถลงการณ์ 328

บทที่ 8 การนั่งพิจารณาคดี **329**
ส่วนที่ 1 การดำเนินกระบวนพิจารณาก่อนการนั่งพิจารณาคดี 329
ส่วนที่ 2 การดำเนินกระบวนพิจารณาในวันนั่งพิจารณาคดี 329

บทที่ 9 การดำเนินกระบวนพิจารณาในคดีที่มีความจำเป็นที่ศาลจะต้องพิจารณาพิพากษาเป็นการเร่งด่วน **331**
1. บทบัญญัติของกฎหมาย 331
2. ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ 331

บทที่ 10 การทำคำพิพากษาและคำสั่ง **333**
ส่วนที่ 1 การประชุมปรึกษาคดี 333
ส่วนที่ 2 การจัดทำคำพิพากษาและคำสั่ง 334
ส่วนที่ 3 การกำหนดคำบังคับในคดีปกครอง 335
1. บทบัญญัติของกฎหมาย 335
2. คำอธิบาย 335
2.1 การกำหนดคำบังคับในคดีปกครองโดยทั่วไป 335
2.2 การกำหนดคำบังคับตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (1) 336
3. แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด 339
ส่วนที่ 4 การอ่านผล ผลของคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีปกครอง การแก้ไขและการเผยแพร่ 341
1. การอ่านผลแห่งคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีปกครอง 341
1.1 บทบัญญัติของกฎหมาย 341
1.2 คำอธิบาย 341

สำหรับนักศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

บทที่ 14 วิธีพิจารณาคดีปกครองในศาลปกครองสูงสุด..... 375

ส่วนที่ 1 วิธีพิจารณาคดีที่เป็นการฟ้องตรง 375

1. คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุดโดยตรง 375
2. วิธีพิจารณาคดีที่เป็นการฟ้องตรง 375

ส่วนที่ 2 วิธีพิจารณาคดีที่เป็นการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น 376

1. คำพิพากษาและคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่อาจอุทธรณ์ได้ 376
2. ระยะเวลาในการอุทธรณ์ 377
3. คำอุทธรณ์ 377
4. การยื่นคำอุทธรณ์ 378
5. ค่าธรรมเนียมศาลในชั้นอุทธรณ์ 378
6. การตรวจคำอุทธรณ์เบื้องต้นโดยศาลปกครองชั้นต้น 378
7. การดำเนินกระบวนพิจารณาอุทธรณ์โดยศาลปกครองสูงสุด 380

บทที่ 15 การขอให้พิจารณาคดีใหม่..... 386

1. บทบัญญัติของกฎหมาย 386
2. คำอธิบาย 386
   - 2.1 บุคคลและกรณีที่อาจขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้ 387
   - 2.2 เงื่อนไขในการขอให้พิจารณาคดีใหม่ 387
3. แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด 387

บทที่ 16 การบังคับคดี..... 394

1. บทบัญญัติของกฎหมาย 394
   - 1.1 บทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ 394
   - 1.2 คำอธิบาย 395
2. ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการปรับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มิได้ปฏิบัติตามคำบังคับของศาลปกครองให้ถูกต้องครบถ้วน หรือปฏิบัติล่าช้าเกินสมควร พ.ศ. 2560 398
   - 2.1 ข้อกำหนด 398
   - 2.2 คำอธิบาย 399

สำหรับนักศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

3. ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 (ว่าด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง) 401
3.1 บททั่วไป 401
3.2 การไต่สวนและมีคำสั่งกำหนดวิธีการดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง 402
3.3 กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาและกำหนดคำบังคับตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (1) 403
3.4 กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาและกำหนดคำบังคับตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (2) 404
3.5 กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาและกำหนดคำบังคับตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (3) 404
3.6 กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาและกำหนดคำบังคับตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (4) 406
3.7 กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาและกำหนดคำบังคับตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (5) 406
3.8 การบังคับคดีในกรณีที่ขอให้ศาลสั่งจับกุมและกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษา 406
3.9 การบังคับคดีตามคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราวก่อนการพิพากษาคดี 407

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only